

Archief en Documentatiecentrum voor het Vlaams-nationalisme *

Historiek van het ADVN

De geschiedenis van het Vlaams-nationalisme is bewogen. Tussen zijn ontstaan in de loopgraven van de IJzer en vandaag liggen twee oorlogen en twee represies. Zeer veel archief, foto- en krantenmateriaal is in de loop van die tijdspanne verloren gegaan. Gebrek aan kennis van de historische waarde van dergelijk materiaal is een belangrijke oorzaak. Méér dan in andere ideologische stromingen het geval was, werd zeer veel bewust vernietigd : uit angst door wie zich bedreigd voelden, uit haat door personen die meenden dat „hét Vlaams-nationalisme” mede verantwoordelijk was voor het oorlogsgebeuren of dat als een alibi aangegrepen hebben om met een politieke tegenstander af te rekenen.

Het ontbreken van een gestructureerd net van partijlokalen na WO II is er mede verantwoordelijk voor dat archieven van verenigingen en partij(en) versnipperd, verspreid en/of vernietigd werden. Veel ging reddeloos verloren in papierslagen of door verwaarlozing. Daardoor is het documentatiebestand van de Vlaams-nationale beweging er nog veel slechter aan toe dan dat van de traditionele, sterk gestructureerde partijen. Tot slot dient erop gewezen te worden dat de generatie nationalist die de grondslag gelegd heeft voor het politieke Vlaams-nationalisme (fronters, activisten), ons bijna volledig ontvallen is. Er zijn nog weinig kroongetuigen in leven die de collaboratie meegemaakt hebben. En zelfs van de stichters van de Volksunie zijn er al verscheidene weggevallen. Men hen zal een schat aan achtergrondinformatie verdwijnen, die nooit meer te achterhalen zal zijn.

Die situatie is des te erger daar de politieke partijen in onze samenleving op tal van vlakken een steeds belangrijker rol zijn gaan spelen : politiek, sociaal, economisch, cultureel... Wie de geschiedenis van b.v. de naoorlogse periode zal willen schrijven, zal de partijarchieven als bron van informatie niet kunnen negeren. Het zwaartepunt van de besluitvorming is in zeer veel gevallen dààr te zoeken en niet meer in het parlement.

De nood aan een geschikt centrum voor de bewaring van de historische documentatie van de Vlaams-nationale beweging en de studie ervan, deed zich steeds sterker voelen. Studenten vroegen om studiemateriaal, journalisten om

* Minderbroederstraat 24, 2000 Antwerpen
Tel. 03/225.18.37

achtergrondinformatie, eigenaars van documentatie om een centrum waar ze hun persoonlijk archief, hun herinneringen enz. in vertrouwen kwijt konden. Vanuit die bekommernis werd in januari 1984 het ADVN opgericht als een autonome wetenschappelijke instelling.

Het initiatief daartoe werd genomen door vertegenwoordigers van de verschillende actie- en belangstellingssferen van het Vlaams-nationalisme. De realisatie werd mede mogelijk door de welwillende medewerking van vertegenwoordigers der Stad Antwerpen.

Tussen het ADVN en de Stad Antwerpen werd nl. een protocolovereenkomst gesloten waardoor het ADVN gastvrijheid verleend wordt in de gebouwen van het AMVC (Archief en Museum voor het Vlaams Cultuurleven).

Het ADVN beschikt er over lokalen voor administratie en verwerking van de fondsen, over vergaderruimtes, opslagruimtes en leeszaal en betaalt daarvoor aan het AMVC een tussen beide partijen overeengekomen jaarlijkse vergoeding.

De bedoeling van die samenwerking was versnippering van initiatieven en fondsen te vermijden en door samenwerking tot meer en betere wetenschappelijke resultaten te komen.

De statuten van de vereniging werden door de stichters aanvaard op 21 maart 1984. De gemeenteraad van Antwerpen hechtte er zijn goedkeuring aan op 13 november 1984.

Het ADVN werd bij decreet van 27 juni 1985 erkend door de Vlaamse Raad en wordt sinds 1 januari 1986 betoelaagd door de Vlaamse Executieve. De Algemene Vergadering van de leden oefent soeverein het gezag uit over de vereniging, die beheerd wordt door een Raad van Beheer. Binnen de vereniging functioneren eveneens een Beschermtcomité, een Werkgroep Mondelinge Geschiedenis en een Werkgroep Volkeren en Regio's in Europa.

Doelstellingen

(Art. 2 van de Statuten)

De vereniging heeft tot doel :

- Het verzamelen, beheren (in eigendom of in bruikleen) en voor het wetenschappelijke onderzoek beschikbaar stellen van historische en lopende informatie m.b.t. de Vlaams-nationale beweging in al haar uitingen.
- Het bevorderen van het wetenschappelijk onderzoek m.b.t. voornoemde beweging en het in brede kring bekend maken van de resultaten van dit onderzoek langs publikaties, tentoonstellingen enz.
- Het onderhouden van contacten met en het verlenen van diensten aan verenigingen en doelstellingen die binnen de sfeer van het Vlaams-nationalisme een archief- en museumfunctie vervullen en die met onderhavige vereniging.

een overeenkomst van samenwerking hebben afgesloten.

Die opsomming is niet-beperkend.

Het Decreet op de erkenning van de privaatrechtelijke archieven (25 juni 1985) heeft het ADVN erkend als het centrum waar alle informatie en documentatie over de Vlaams-nationale beweging in de toekomst zal gecentraliseerd worden. Met name geldt dat ook voor de informatie over fondsen die b.v. in andere archiefinstellingen, musea of privé-verzamelingen bewaard worden. Het ADVN zal dus naast haar verzamel- en bewaarfunctie ook een *verwijsfunctie* hebben.

Die opdracht belet niet dat het ADVN oog heeft voor wat andere verenigingen binnen de Vlaams-nationale sfeer gerealiseerd hebben. Zo beschikt b.v. het IJzerbedevaartcomité over een zeer belangrijk archief. Het inventariseren, conserveren en toegankelijk maken van dat archief zal kunnen gebeuren met advies en daadwerkelijke hulp vanuit het ADVN.

Sensibiliseren en wetenschappelijk begeleiden van dergelijke inventarisatieprojecten zullen in de beginfase een zeer belangrijke plaats innemen in het beleid van het ADVN. De rol van het ADVN tegenover dergelijke initiatieven zal dus van *coördinerende en begeleidende* aard zijn.

Met dat doel werden reeds contacten gelegd met het IJzerbedevaartcomité (Diksmuide), het J. Lootensfonds (Brugge) en het Historisch Museum van de Vlaamse Strijd (Aalter).

De samenwerkingsmodaliteiten en de gemaakte afspraken zullen nadien in een door beide partijen getekend protocol bekrachtigd worden. Later zullen behalve de hier vernoemde verenigingen ook andere betrokkenen benaderd worden.

De resultaten van de werking van die verschillende verenigingen zal in de vorm van inventarissen, studies, colloquia enz... in het ADVN kunnen geconsulteerd worden, wat het wetenschappelijk werk zal ten goede komen.

Het ADVN zal daarnaast in de toekomst een eigen reeks publikaties (inventarissen, studies, jaarboeken) opzetten.

Diensten

Het ADVN verzamelt diverse categorieën documentatie :

- gedrukte documentatie (boeken, brochures, kranten, tijdschriften, pamfletten...)
- archiefmateriaal (briefwisseling, notulen, nota's, dagboeken,...)
- audiovisuele documentatie (foto, film, dia, fonoplaat, klankband, affiche, vlaggen,...)

Die diverse documentatiecategorieën worden na verwerking ondergebracht in het *archief*, de *fototheek*, de *filmotheek*, het *klankarchief*, de *dagbladen- en tijdschriftencollectie* of de *bibliotheek*.

De bibliotheek van het ADVN is toegespitst op de thema's „nationalisme” (in het algemeen) en „Vlaams-nationalisme” (in het bijzonder). De gespecialiseerde bibliotheek, de kranten- en tijdschriftencollecties en de specifieke documentatiecategorieën zoals klankbanden of niet-verwerkte archieven dienen in de lokalen van het ADVN geconsulteerd te worden.

Openingsuren : woensdagnamiddag 12.30 u. - 16.30 u.
zaterdagvoormiddag 8.30 u. - 12.30 u.

Alle andere categorieën van documentatie dienen geraadpleegd te worden via de leeszaal van het AMVC, Minderbroederstraat 22, 2000 Antwerpen.

Openingsuren : maandag-vrijdag 8.30 u. - 16.30 u.
zaterdag 8.30 u. - 12.30 u.
zondag 9.30 u. - 12 u.

Het documentatiebestand van het ADVN is binnen de gestelde openingsuren en rekening houdend met de wettelijke of private beschikkingen inzake de toegankelijkheid van het materiaal, voor iedereen toegankelijk.

De werkgroep Mondelinge geschiedenis

Leden van de werkgroep zijn :

A. De Bruyne, J. Dedeurwaerder, L. De Meyer, R. D'Haese, W.-C. Meyers, G. Nuyts (secretaris), P. Van Den Driessche, J. Van Dingenen, F.-J. Verdoodt, J.-P. Verstraete, B. De Wever, H. De Bleecker, W. Luyten, F. Seberechts.

De werkgroep staat in voor de organisatie en de methodologische begeleiding van het *Project Mondelinge Geschiedenis*.

Het *klankarchief* is voor het ADVN nl. van zeer grote betekenis.

Als gevolg van de wereldoorlogen werden het archief en het bezit van de vooroorlogse Vlaams-nationale beweging grotendeels vernietigd, deels ook verspreid over private en publieke archieven. In elk geval gingen veel verbanden verloren die uit het schaarse bewaard gebleven archiefmateriaal niet meer kunnen gereconstrueerd worden. Om die leemte in de mate van het mogelijke op te vullen wordt door het ADVN een grote inspanning gedaan om overlevende (kroon)getuigen op te zoeken en te interviewen.

In verschillende BTK-projecten op diverse plaatsen in het Vlaamse land (Aalst, Antwerpen, Gent, Kortrijk) werken tijdelijke krachten op dit ogenblik aan de voorbereiding van dossiers die het interviewen van getuigen op een wetenschappelijk verantwoorde wijze moeten mogelijk maken. Die werkwijze impliceert dat een deel van de opgenomen gesprekken voorlopig niet toegankelijk zullen zijn voor het onderzoek, dit naar gelang van de beschikkingen van de ondervraagden.

De werkgroep Volksnationale bewegingen in Europa

Leden van de werkgroep zijn :

Kerngroep : W. Luyten, W. Kuijpers, R. D'Haese, F.-J. Verdoodt, L. Dehandschutter, H. Veraghtert, J.-P. Decamps, H. Verheirstraeten, R. Lettens.

Uitgebreide groep : Y.J. Peeters, M. Coppeters, E. Vandewalle, J. Deloof, E.H. Dockx, F. Cools, E. Fouéré.

In deze steeds kleiner wordende wereld roept het samenleven van zoveel verschillende volkeren spanningen op.

Oorlogen en burgeroorlogen zijn vaak het gevolg van de onderwerping van volkeren door andere volkeren. Die onderwerping reikt gewoonlijk veel verder dan het wijzigen van een bestuursstructuur of het verleggen van een machtscentrum : taal- en cultuurgebruik, sociale mobiliteit en inferioriteit, economische achteruitgang, onderontwikkeling enz... zijn er gewoonlijk nauw mee verbonden.

De studie van die problematiek, het zoeken naar aangepaste juridische structuren en bestuursstructuren, rekening houdende met historische en sociologische gegevens, kunnen een echte bijdrage leveren tot het probleem van de vrede, tot de integratie van Europa, tot de erkenning van de eigenheid van elk volk.

Gezien de omvang van het probleem wordt het studieterrain beperkt tot Europa.

Op het praktische vlak zal de werkgroep in een eerste fase de nodige contacten leggen met de verschillende volksgroepen, regionale en volksnationale bewegingen in Europa ten einde op dat terrein tot een verantwoord bibliotheekbeleid te komen.

In een tweede fase zal gestreefd worden naar een internationale coördinatie en aanpak van de studie van het nationaliteitenprobleem.

Hoe medewerken aan de vorming van de ADVN-fondsen ?

Iedereen die documentatie bezit, kan die aan het ADVN overmaken. Er zijn verschillende formules mogelijk, waarvoor telkens aangepaste contracten werden voorzien.

Schenking

Eenieder die in eigen naam of in naam van een organisatie of vereniging documenten, boeken, tijdschriften enz. schenkt aan het ADVN, ontvangt een bewijs van ontvangst en mededeling van het registratienummer waaronder de schenking werd ingeschreven in het ADVN. De schenking kan ook gebeuren via een contract tussen het ADVN en de schenker.

Bewaargeving

Afzonderlijke personen, organisaties en verenigingen kunnen documenten en voorwerpen in bewaring geven bij het ADVN. De bewaargeving wordt vastgesteld in een contract tussen het ADVN en de bewaargever.

Bruikleengeving

Afzonderlijke personen, organisaties en verenigingen kunnen documenten, voorwerpen enz. in bruikleen geven aan het ADVN met het oog op het uitbouwen van tentoonstellingen, het verfraaien van lokalen enz. Duur en voorwaarden van de bruikleengeving worden vastgelegd in een contract tussen het ADVN en de bruikleengever.

Schenking bij overlijden

Vele personen blijven begrijpelijkerwijze zeer gehecht aan de documentatie die zij in de loop der jaren verzamelden. Die private verzamelingen kunnen zeer belangrijk zijn voor de geschiedenis van het Vlaams-nationalisme, niet het minst omdat zij vaak notulen, briefwisseling enz. bevatten van verenigingen, organisaties. De ervaring leert dat dergelijke verzamelingen vaak worden vernietigd bij het overlijden van de betrokkenen. Het teloorgaan van die verzamelingen kan vermeden worden door testamentaire beschikking of door het afsluiten van een overeenkomst met een archiefinstelling.

Reinoud D'Haese
Wetenschappelijk medewerker